

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philippi Melanchthonis Grammatica Latina

Melanchthon, Philipp

Wittebergae, 1621

Caput IX. De genere substantivorum, ex regulis generalibus, seu
significatione

[urn:nbn:de:bsz:31-112308](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-112308)

Hic Hæc Fortis *Hoc Forte.*
Hic Hæc Doctior *Hæc Doctius.*

III. Adjectiva unius terminationis, sunt generis Omnis. *ut, Hic Hæc Hoc Felix, Sapiens, Pauper, Arpinas, &c.* ³

□NOTA. I. Multa sunt Adjectiva unius terminationis, quæ Neutro genere in Nominativo, Accusativo, & Vocativo plurali carent. *ut, Vigil, Pervigil, Uber, Pauper, Degener, Memor, Ales, Dives, Locuples, Hospes, Sospes, Præpes, Superstes, Compos, Impos, Supplex, Artifex, Inops, Redux, Intercus, & alia.*

II. In quibusdam Adjectivis, Nominativus singularis non agnoscit Neutrum. *ut, Tricuspside telo: licet Tricussæ telum, in Nominativo non inveniatur.*

Δ III. Sæpè Adjectiva, mutata significatione substantivè sumuntur, cum in Masculino & Fœminino, tum præcipuè in Neutro. *ut, Amicus, Vicina. Dulce satis humor. Fama malum. Sic Plus, Quid, Aliquid, Ecquid, Quipiam, Mei, Die metuen. Tui, Sui, Nova, &c.*

4 Δ IV. Duo Substantiva Verbalia Fœminina in TRIX, *Victrix, Ultrix*, Adjectivè sumpta, fiunt in Plurali ⁴ etiam Neutra. *ut, Arma victricia. Bella ultricia.*

CAPUT IX.

DE GENERE SUBSTANTIVORUM, ex Regulis Generalibus, seu Significatione.

* Qbot

* Sæpe modis cog
 fent

Duobus: Gene
 Specialiter, es T

Dic Regular

I.

* Nomina Va
 rum, Plurium
 neris Masculini.

Vicorum. ut, Virg

Confal, Prator

Frater, Filius, M

dicet. Thiers, Se

Mechum. ut, Jan

tus, spiritus, Ma

Quoniam, Augusti

Quider, Novembe

Venerum. ut, Eura

per, Etesia, Orni

Favorum. ut, Roper

Theri, Sala, Anio

cloron, Lymax. ⁴

Perim Aliss. ut D

Diderus, Ber. ut

Quocumque, Tren

que Fœmininum

* Sæpe modis

Fœminina sunt,

* *Quot modis cognoscuntur Genera Substantivorum?*

Duobus¹: Generaliter, ex Significatione:
& Specialiter, ex Terminatione.

Dic Regulas Generales ex Significatione.

I. REGULA.

* Nomina Virorum², Mensium, Ventorum, Fluviorum, & Partium Afsis, sunt generis Masculini.

Virorum. *ut, Virgilius, Carolus, Adam, Noha: Consul, Prator, Quæstor, Vir, Mas, Pater, Frater, Filius, Maritus, Poëta, Prophetæ, Fiden, Tibicen, Sequester, &c.*

Mensium. *ut, Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Maius, Junius, Julius, olim Quintilis; Augustus, olim Sextilis, September, October, November, December.*

Ventorum. *ut, Eurus, Zephyrus, Aquilo, Auster, Etesia, Ornitbia.*

Fluviorum. *ut, Rhenus, Albis, Danubius, Ister, Tiberis, Sala, Anio, Strymon, Euphrates, Achæron, Lymax.*

Partium Afsis. *ut Deunx, Dextans, Decunx, Dodrans, Bes, Septunx, Semis vel Semissis, Quincunx, Triens, Quadrans, Sextans. Excipie Fœmininum, Uncia.*

† *Quæ nomina Fluviorum excipiuntur?*

Fœminina sunt, *Allia, Styx, Lethe, Matrona,*

Hoc Fortè,
Hac Doctus,
ius terminationis, sunt
Hac Hoc Felix, Sapiens

a sunt Adjectiva uniu
euto genere in Nomi
Vocativo plurali ca
Ulber, Pauper, Degr
Locuples, Hospes, Sa
Compas, Impor, Sui
ex, Intercus, & alia
jectivis, Nominati
icit Neutrum. ut
spe telum, in Nomi

a, mutata signific
ur, cum in Mascu
excipue in Neutr
satis humor. Fan
quid, Ecquid, Qu
ui, Sui, Nova, &c.
iva Verbalia Fœm
, Ultrix, Adjecti
etiam Neutra. u
ultricia.

T IX.

SUBSTANTI
Generalibus, seu
ione.

trona, Sequana, Druentia, Lupia, Vistula, Garumna, &c.

- 7.8. Communia sunt, *Albula*,⁷ *Mosella*.⁸
 9. Neutrum est, *Fader*:⁹ ut & in UM desinentia, *Metaurum*,¹⁰ *Rhenum*, apud Poetas.
 10. *Nar* Ciceroni Neutrum est. Virgilio¹¹ Masculinum.

II. REGULA.

1. *Nomina Mulierum,¹ Regionum, Insularum, Urbium, Arborum, & Virtutum, sunt generis Fœminini.
 Mulierum. ut: *Lucretia, Carmenta, Sibylla, Eua, Glycerium*²: *Obstetrix, Nutrix, Mater, Uxor, Soror, Nurus, Socrus, Neptis, Pœtria, Prophetis, Fidicina, Tibicina, Sequestra, &c.*
 Regionum. ut, *Europa, Egyptus, Germania.*
 Insularum, ut, *Cyprus, Delus, Lesbos.*
 Urbium. ut *Dresda, VViteberga, Athene, Methone, Tyrus, Trœzen, Salamis, Lacedæmon, Babylon, Hadria*,³ *Acragas*⁴, *Amathus*,⁵ *Opus, Ilios.*
 3.4. Arborum. ut *Pirus, Prunus, Quercus, Nux, Salix, Larix, Smilax, Ulredo, Ebenus*,⁶ *Ficus*.⁷
 5. Virtutum. ut *Justitia, Liberalitas, Fortitudo, Fides.*

† Quæ Insularum & Urbium nomina excipiuntur?

- I. Insularum vel Urbium Nomina, in UM aut UR, aut ON quod Latine in UM verti potest⁸; item Pluralia in A, Neutra sunt. ut *Dulichium, Tragurium, Comum, Byzantium, Hama-*

DE
 Emborgum, Mon
 cur¹⁰: Cyber
 in Delta, Argos
 quæ Græcè non in
 Cer.
 II. Masculina sunt
 Philippi, Delphi, E
 Iphimus, & p
 III. Communia
 † Quæ alic
 † Quæ ab
 I. Masculina sunt
 nus, Demos, Strax
 II. Neutra sunt,
 † Quæ ab
 Pania, ut He Zelas
 III.
 † Substantia M
 minatione, Mascul
 na. ut:
 He Rex
 Persa, ve
 Villor
 Poita
 Lea
 Fidecen
 IV.
 † Nomina Propria
 tionem, etiam Trojic
 sum Genus retinen
 He Mars, pro Bello.
 Cupido, pro Cupid

Hamburgum, Ilion⁹ vel Ilium, Tarentum: Tybur, Anxur¹⁰: Cythera: Baetra, Susa. Quibus adde, Hoc Delta, Argos, & Gadir. Et in E desinentia, quæ Græcè non in η desinunt, ut Præneste,¹¹ Cere.

II Masculina sunt in I Pluralia. ut *Gabii, Philippi, Delphi, Parisi.* Item¹² *Sulmo, Hippo, Daphnus, & pauca alia.*¹³

III. Communia sunt, *Alus, Pylus, Croton,* † *& quedam alia quæ usus docebit.*

† *Quæ Arborum nomina excipiuntur?*

I. Masculina sunt, *Oleaster, Pinaster, Spinus, Dumus, Styrax.* Sed *Rubus¹⁴* Commune est.

II. Neutra sunt, *Acer, Robur, Siler, Suber.*

† *Quæ Nomina Virtutum excipiuntur?*

Pauca, ut Hic Zelus.

III. REGULA.

† Substantiva Mobilia, sunt in prima terminatione, Masculina: in secunda, Fœminina. ut:

<i>Hic Rex</i>	<i>Hæc Regina.</i>
<i>Persa, vel Perses</i>	<i>Persis.</i>
<i>Victor</i>	<i>Victrix.</i>
<i>Poëta</i>	<i>Poëtria.</i>
<i>Lea</i>	<i>Leana.</i>
<i>Fidicen</i>	<i>Fidicina, &c.</i>

IV. REGULA.

† Nomina Propria Deorum & Dearum gentilium, etiam Tropicè pro Appellativis posita, suum Genus retinent. ut.

Hic Mars pro Bello. Hæc Ceres, pro Frumento. Cupido, pro Cupiditate. Venus, pro Amore.

Lar,

Antia, Lupia, Tifula, G.

la, Mosella.⁸

ut & in UM desinen-

demum. apud Poetas.

est. Virgilio¹¹ Ma-

ULLA.

um, Regionum, In-

rum, & Virtutum,

Armenta, Sibylla, E-

rix, Nutrix, Mater,

us, Neptis, Poëtria,

ana, Sequestra, &c.

ptus, Germania.

Lesbus.

teberga, Arbena,

Salamis, Lacedæ-

Acragas⁴, Ama-

Quercus, Nux,

o, Ebenus, Ficus.⁷

ralitas, Fortitudo,

um nomina exci-

na Nomina, in UM

atine in UM verti

A, Neutra sunt, ut

num, Byzantium,

Hæ-

31

9.

10.

11.

12.

13.

14.

Lar, pro Domo. Musa, pro vi ingenii.
Bacchus, pro Vino. Fama, pro publico rumore.
Mammonas, pro Divitiis.

V. REGULA.

- * Nomina Literarum; Verba & Adverbia
 pro Nominibus posita; & omnis vox Mate-
 rialiter accepta, Neutro genere usurpatur.
 1. ut:

Nigrum Tbeta. Velle suum cuique est.
Serenum manè. Cæsar, disyllabum est.

† Sic & tota oratio, sive finita sive infini-
 ta, pro Substantivo posita. ut, *Gratum est mi-*
hi, quod me invisit. Dulce & decorum est, pro
patria mori. Qui habet salem, quod in te est.
Ter. Enn.

VI. REGULA.

2. * Communia² quæ pro diverso sexu, mo-
 dō Masculina modō Fœminina sunt, hæc ferè
 habentur :
3. *Antistes³, Vates, Adolescens, Autor & Augur.*
Dux, Judex, Custos, Testis, cum Cive, Sacerdos,
4. *Municipi adde Patrēs⁴, Patrueli, Affinis & Hostis.*
5. 6. *Bos, Canis, Interpres, Par⁵, Conjux⁶, Miles &*
Heres,
7. *Sus, juvenis⁷, Familiaris, Martyr, Comes, Infans*
Hospes, Nemo⁷, Opifex, Index, cum Principe,
Vindex :
8. *Adde Cliens, de quo datur & muliebri Clienta⁸*

VII. RE-

VII. REGULA.

* Nullum Substantivum est generis Omnis, prater *Animans* ¹ pro *Animali*. Item Pronomina, *Ego, Tu, Sai.* 1.

VIII. REGULA.

† Genus sæpè non ex voce expressa, sed ex intellectu sumitur, prout Substantivum aliq̄od generale ² subintelligitur. Sic *hab' 2* *Genus* *sortiuntur sequentia:*

In Eunuchum suam, scilicet Fabulam.

Meus natalis, sc. Dies.

Duo molares, sc. Dentes vel Lapides.

Nulla quadrupes, sc. Bestia.

Vinum absinthites, hyssopites: subintellecto Græco masculino ō oñ. Plin. l. 23 cap. 1.

Laver cocta, sc. Herba.

Sola bubo, sc. Avis.

Fader tepidum, sc. Flamen.

Gadir prima, sc. Urbs.

Hic Oeta, Ossa, sc. Mons.

Hic Quintilis, Sextilis, sc. Mensis.

Hic Oriens, Occidens, sc. Sol.

Hic Torrens, sc. Fluvius.

Hic Cornipes, Sonipes, sc. Equus.

Hec Continens, sc. Terra.

Hec Bipennis, sc. Securis.

Lectas bidentes, sc. Oves.

Duros bidentes, sc. Ligones.

Hec Biremis, Triremis, sc. Navis.

Hec Vocalis, Consonans, Diphthongus, sc. Litera, &c.

†Varia significatio vocis, sæpè etiam variat
Genus. ut :

<i>Hic Pontus</i>	<i>Hec Pontus.</i>
<i>Tomus</i>	<i>Tomus.</i>
<i>Unio</i>	<i>Unio.</i>
<i>Hadria</i>	<i>Hadria.</i>
<i>Cupido</i>	<i>Cupido.</i>
<i>Bidens</i>	<i>Bidens.</i>
<i>Python</i>	<i>Python.</i>
<i>Hic Flamen</i>	<i>Hoc Flamen.</i>
<i>Tuber</i>	<i>Tuber.</i>

†Interdum Genus & Declinationem simul.
ut : *Hic Palus, li,* *Hec Palus, udis.*
Hic Acus, ci, *Hac Acus, us, Hoc Acus, eris.*
Hic Ficus, ci, *Hec Ficus, ci & eius.*

X. REGULA.

△Deminutiva, ut plurimum retinent
Genus Primitivi. Unde & sæpè Genus Primi-
tivi, ex Deminutivo judicatur. ut :

<i>Hic Liber</i>	<i>Libellus.</i>
<i>Rumor</i>	<i>Rumusculus.</i>
<i>Mus</i>	<i>Musculus.</i>
<i>Hec Mensa</i>	<i>Mensula.</i>
<i>Scutra</i>	<i>Scutula & Scutolla.</i>
<i>Libra</i>	<i>Libella.</i>
<i>Cos</i>	<i>Cotricula.</i>
<i>Hoc Officium</i>	<i>Officiolum.</i>
<i>Vinum</i>	<i>Villum.</i>
<i>Labrum</i>	<i>Labellum.</i>

Sed

Interdum tam

Feminis, ut:

*Hic Aculeus**Capreolus**Ranunculus**Rapunculus**Matellio*

Interdum

etiam Communis

*Hic Angula**Alula**Cavala**Vipercula*

Interdum Neutra

finita, ut:

*Corvuntulus**Episcopus**Gyrorum*

& similia

Eadem in US

pariter Neutra, ut:

*Maurinus, a, an,**Luceus, a, an,*

XI. RE

Compositum

fructusque, ut:

*Hic Unus, par, operis:**He**Hic Dies**Hic**Hic Massa**Hic*

Sed interdum tamen Masculina veniunt à
Fœmininis. ut:

Hic <i>Aculeus</i>	ab Hæc <i>Acus.</i>
Hac <i>Pontus.</i>	<i>Capreolus</i>
<i>Tomus.</i>	<i>Caprea.</i>
<i>Urio.</i>	<i>Ranunculus</i>
<i>Hadria.</i>	<i>Rana.</i>
<i>Cupido.</i>	<i>Rapunculus</i>
<i>Bidens.</i>	<i>Rapa vel Rapum.</i>
<i>Pythou.</i>	<i>Matellio</i>
<i>Hoc Flamen.</i>	<i>Matula.</i>

Interdum Fœminina à Masculinis, vel
etiam Communibus. ut:

Hæc <i>Angvilla</i>	ab Hic <i>Anguis.</i>
<i>Taber.</i>	<i>Affula</i>
<i>Declinationem simu</i>	<i>Hic Assis vel Asser.</i>
<i>Hic Palus, adu.</i>	<i>Hic Hæc Canis.</i>
<i>cus, us, Hoc Acus, eru</i>	<i>Hic Hæc Vepres.</i>
<i>Hac Ficus, ei & em.</i>	

Interdum Neutra à Masculinis vel Fœmi-
ninis. ut:

<i>U L A.</i>	<i>Conventiculum</i>	ab Hic <i>Conventus.</i>
<i>plurimum retine</i>	<i>Epistolum</i>	<i>Hæc Epistola.</i>
<i>æ sæpè Genus Primi</i>	<i>Glycerium</i>	<i>Hæc Glyceria.</i>

& similia Græca.

Et Adjectiva in USCULUS, sunt à Com-
parativis Neutris. ut:

<i>Libellus.</i>	<i>Maiusculus, a, um,</i>	ab Hoc <i>Maius.</i>
<i>Ramusculus.</i>	<i>Leviusculus, a, um,</i>	ab Hoc <i>Levius.</i>
<i>Musculus.</i>		

XI. REGULA.

Δ Composita non semper retinent Ge-
nus Simplicium. ut:

<i>Hic Tomus, pars operis:</i>	<i>Hic Hæc Atomus, Hi</i>
<i>Libella.</i>	<i>He Atomi, pulvisculi.</i>
<i>Corticula.</i>	<i>Hic Meridies tantum.</i>
<i>Officolum.</i>	<i>Hic Hæc Dies</i>
<i>Villum.</i>	<i>Hic Homeromastix.</i>
<i>Labellum.</i>	<i>Hæc Mastix</i>

C 2

XII. RE-